

HENDRIK EN DAVID BECK DOOR W. J. L. POELMANS.

In het Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, Deel II, behandelt Mej. Dr. H. J. A. Ruys de beide broeders David en Hendrik Beck. De eerste wordt gekwalificeerd als een poëet van den derden of vierden rang, de tweede komt er, wat zijn dichtersgaven betreft, niet beter af: „het weinige, dat er van hem over is, doet het niet betreuren, dat we niet meer van hem bezitten”.

Van David's leven is zoo goed als niets bekend, zegt Mej. Ruys. Zij oppert zelfs de vraag, of hij de vader geweest is van den bekenden schilder David Beck, hetgeen, zooals uit het onderstaande zal blijken, niet het geval is.

Ook van Hendrik zijn volgens Mej. Ruys weinig levensbijzonderheden bekend. Het eenige, wat zij van hem weet, is, dat hij te Rotterdam schijnt gewoond te hebben. Inderdaad, dat is al heel weinig. Maar de vraag is, heeft Mej. Ruys eenige moeite gedaan om meer van hem te weten te komen of vond zij dit, gezien de weinige dichterlijke talenten van den man, ganschelijk overbodig? Het standpunt is begrijpelijk. Doch aan den anderen kant, ligt het niet voor de hand, om, wanneer men iemand voor het Woordenboek behandelt, althans te trachten, het een en ander van zijn leven te weten te komen? Dit nu schijnt Mej. Ruys niet gedaan te hebben. Zelfs de duidelijke verwijzing naar het Rotterdamsche archief heeft zij in den wind geslagen¹⁾.

Wat Mej. Ruys verzuimd heeft, zal ik nu, althans wat Hendrik Beck betreft, trachten goed te maken. Ik zal dan meteen gelegenheid hebben om iets over zijn zoon, den schilder David Beck, mede te deelen.

Hendrik Beck vestigde zich omstreeks 1630, waarschijnlijk uit Delft komende, te Rotterdam. In 1631 woonde hij reeds hier en oefende hij het ambt van schoolmeester uit. Den 3den November van dat jaar droeg de Vroedschap hem het schrijffonderwijs aan de Latijnsche school op, van elf uur vóór noon tot twaalf uur, tegen een honorarium van 100 gulden per jaar, met ingang van 1 November. Mr. Hendrick Beck, „francoysse school-

1) Ook in de gedrukte Rotterdamsche Historiebladen komt het een en ander over Beck voor.



DAVIT BECK

*Peintre, et Valet, de Chambre de la Serenissime Reyne de
Sweede, enuoïé de Sa Ma: pour peindre les personnes
Illustres de la Chrestienté. natif de Delft en Hollande.*

David Beck pinxit

Ant. Cogget sculpsit

Ioan. Meyssens exc.

meester," zoo wordt hij in de officieele resolutie deftig genoemd.

Zijn eigen school hield hij in de Lombardstraat in een huis tegenover het Leidsche veer, dat hij 6 Juli 1633 kocht. Ook meisjes schijnt hij daar op school gehad te hebben, in zijn voorhuis althans hing een uithangbord „om meysges te leeren," terwijl de talrijke kaarten en plattegronden in de gang er misschien op wijzen, dat hij ook aardrijkskunde onderwees. Het kan echter ook zijn, dat zijn zoon David ze van zijn reizen heeft meegebracht. Dit laatste is zelfs waarschijnlijker, daar het meerendeels plattegronden zijn van steden (Londen, Genève, Venetië), waar David gewoond en kaarten van landen (Spanje en Engeland), die hij bereisd heeft.

Bij zijn eerste vrouw Eva Aelbrechtsdr. Schoonharen, overleden Januari 1640¹⁾ had Hendrik Beck vier kinderen, drie zoons: David, den lateren schilder, Stephanus, die zich als koopman in Hanau vestigde, doch in 1658 weer in het vaderland terug was en dan het schoolmeestersambt overgenomen schijnt te hebben²⁾ en Salomon, die reeds vroeg naar Batavia trok, benevens eene dochter Catharina, die ongetrouwd bleef.

Zijn tweede vrouw Andriesje Suerendonck, met wie hij reeds 17 Juni 1640 huwde, schonk hem nog twee dochters: Sara en Anna. Zij was familie van haar man's collega's aan de Latijnsche school, den conrector (later rector) Willem Suerendonck en van Gerard Suerendonck, den meester in de laagste klasse.

Twee andere collega's, de conrector Hovius en de onderwijzer Quevellerius worden als executeurs van zijn testament aangesteld³⁾. Hendrik's broeder Steven was eveneens schoolmeester, te 's Gravenhage.

Hendrik Beck overlijdt den 18den Mei 1659. In zijn boedelinventaris⁴⁾ worden behalve schilderijen en teekeningen van zijn zoon David, waaronder een origineel portret van de koningin van Zweden, en het schilderij voorstellende Abraham en Hagar, tal van familieportretten aangetroffen. Of David ook deze alle ge-

1) Als overleden ter Weeskamer aangegeven 21 — 27 Januari 1640.

2) Bij het testament van Hendrik Beck voor notaris A. van Aller verleden 28 Januari 1658 wordt hem toebedeeld „alles wat zijn (des vaders) comtoir aengaet ende den schooldienst nut en dienstigh kan sijn". *31 dec 1640 voor jaerb Goorste delft*

3) Zie testament voor notaris A. van Aller, 28 Januari 1658.

4) Ingeschreven in het protocol van notaris Balhazar Roose 1 Juli 1659.

16
1 dt
schilderd heeft, blijkt niet. Het zijn contereitsels van den overledene, van zijn vrouw Andriesje Suerendonck en van hunne kinderen, van zijn voorkinderen, in een groep en ook ieder afzonderlijk, van zijn oom Steven en diens vrouw en van anderen.

In de binnenkeuken hangt het portret van zijn vader David Beck ¹⁾, geschilderd door Brekelvelt ²⁾.

De weduwe overleeft hem nog tien jaar ³⁾. In 1662 verhuist zij van de Lombardstraat naar den Rijstuijn. 2 October 1669 maakt zij, ziek te bedde liggende, haar testament voor notaris D. Meesters. Haar erfgenamen zijn haar beide dochters, Sara gehuwd met Abraham Buytendyck en Anna, de vrouw van Pieter van der Graeff; haar broeder Gerard van Suerendonck, onderwijzer aan de Latijnsche school, is executeur.

Door het bovenstaande is Hendrik Beck ons toch wel iets nader gekomen.

Wat nu zijn bekenden zoon David betreft, nemen wij hier eerst over, wat E. W. Moes, op het voetspoor van Houbraken, over hem mededeelt in het tweede deel van het Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek. „David Beck werd geboren te Delft 25 Mei 1621 en stierf te 's Gravenhage 20 Dec. 1656 ⁴⁾. Te Londen werkte hij op het atelier van Van Dijck en hij werd er teekenmeester van de zoons van den koning en van prins Robert van de Paltz. Nadat hij ook nog aan het fransche en het deensche hof vertoefd had, benoemde koningin Christina van Zweden hem in 1647 tot haar hofschilder, wat hij tot in 1653 gebleven is. Herhaaldelijk was hij in die functie op reis om door hem geschilderde portretten van de koningin aan vorstelijke personen aan te bieden, die hem daarvoor dan vaak een medaille vereerden, en dit is de aanleiding geweest, dat hij te Rome in 1653 in de schildersbent „Gulden Scepter” werd gedoopt. In dit jaar was hij ook in Rotterdam, een jaar te voren in Amsterdam geweest. Waarschijnlijk vergezelde hij de koningin op haar reis naar Frankrijk in 1650, maar van Parijs uit keerde hij naar Holland terug, en men vermoet, dat hij 20 Dec. van dat jaar te 's Gravenhage vergiftigd

1) Zie over hem Nieuw Biografisch Woordenboek Deel II kolom 108.

2) Wellicht Herman Breckerveld?

3) Begraven Woensdag 16 October 1669 in de Fransche Kerk alhier, toen wonende in den Rijstuijn.

4) Deze datum is, zooals hieronder zal blijken, niet juist.

is. Zijn vele portretten van koningin Christina doen hem kennen als een zwakken navolger van Van Dijck; een van 1650 hangt in het museum te Stockholm. De vele portretten, die hij van zweedsche veldheeren en staatslieden geschilderd heeft, doen anders. te oordeelen naar de prachtige prenten die Jer. Falck er naar gesneden heeft, meer verwachten. Zijn zelfportret ¹⁾ is door Anth. Coget gegraveerd voor De Bie's Gulden Cabinet".

Behalve Houbraken brachten ook tijdgenooten hulde aan zijn schilderkunst. Niemand minder dan Joost van den Vondel prees in eenige gedichten de door hem geschilderde portretten van de Zweedsche koningin. In een daarvan, getiteld:

„Op de koningin Christina, door David Beck, haren kamerling, geschildert,” zegt hij het volgende:

De liefde tot de kunst luickt op met grooter hope
Van eere en prijs, nu Beck de Vorsten van Europe,
Uit last der Koningin, door zijne kunst herteelt,
En hun Christyn vereert, in haer ontsterflijck beelt.
Zoo wort Gustavus bloet, van hof tot hof, herboren,
Wie klaeght dat aen dees verf en wissel wort verloren? ²⁾

terwijl C. de Bie, notaris te Lier in zijn Gulden Cabinet van de Edele vrij Schilder-Const, gedrukt te Antwerpen bij Jan Meysens, constvercooper op de Eyermer in den goude REXDALTER (1662) op blz. 160 Beck aldus bezingt:

Dit wist Christina wel, de Coningin van Sweden,
Die soo wert in 't ghemoet van Davidts Const bestreden,
Dat sij hem in haer Hof heeft minnelyck versocht
En hem tot groote eer en hooghen naem ghebrocht.
Omdat sijn rijp verstant des' Const wist uyt te vueren
Soodat sijn weerde Faem sal eeuwichlycken dueren
En nimmermeer vergaen schoon t'lijf in d'aerde leyt
Sijn werck verbonden blijft aen de onsterfflyckheyt.

Nog enkele bijzonderheden kunnen wij daaraan toevoegen. Niettegenstaande David zoo snel en zoo hoog op de maatschappelijke ladder steeg, vergat hij zijn nederige afkomst geenszins. Hij hield van Rome uit drukke briefwisseling met zijn vader en bleef zeer hartelijk voor zijn familie, ook voor zijn tweede moeder en zijn halfzusters.

1) Volgens Bredius 31 October 1871 te Amsterdam bij Roos verkocht. Zie Künstler-Lexikon van Thieme-Becker.

2) Vondel, ed. Unger 1652—1653 blz. 214.

De eerste schonk hij een zilveren bierkan tot een gedachtenis en in zijn testament bepaalde hij, dat zijn halfzusters met zijn echte broers en zijn zuster Catharina van zijn erfenis gelijkop zouden deelen. Alleen maakte hij de laatste zijn portret, een kniestuk in een vergulde gesneden lijst, en de hem door de Zweedsche koningin geschonken ketting vooruit en in een latere codicil ook nog een zilveren waschstel en diamanten ringen ¹⁾).

Tijdens David's verblijf in Italië had hij natuurlijk gelegenheid te over, om Italiaansche schilderijen te zien en daar hij, zelf schilder zijnde, op de kunstwaarde een goeden kijk kon hebben, moest het hem gemakkelijk vallen, goede stukken tegen redelijken prijs te koopen. Van deze omstandigheid maakte een Rotterdamsch koopman Reynier van der Wolf, brouwer in de Zwarte Leeuw, gebruik, door met hem een contract te sluiten betreffende gezamenlijken aankoop van schilderijen in Italië. Welke schilderijen en hoeveel hij voor Van der Wolf heeft verworven, kunnen wij niet met zekerheid zeggen, maar toen diens collectie 15 Mei 1676 te Rotterdam werd verkocht, bevonden er zich niet minder dan acht stukken onder, die aan Titiaan werden toegeschreven en waarvan één het belangrijke bedrag van 9000 gulden opbracht. Ook andere Italiaansche schilderijen kwamen in zijn boedel voor ²⁾).

Welk een rijkdom aan Italiaansche schilderijen en aan andere kunstschaten David zelf bezat, heeft Mej. N. Alting Mees ons meegedeeld ³⁾). Zij drukte namelijk in Oud-Holland de lijst van schilderijen en andere kunstwerken af, die David Beck in 1653 aan zijn vader in bewaring gaf. Er komen stukken op voor van Titiaan, van Correggio, van Van Dijck en andere meesters; bij zijn dood bezat hij ook nog een zelfportret van Hans Holbein en tal van teekeningen van de voornaamste Italiaansche „basen”.

De kunstverzameling van onzen artiest en importeur van schilderijen zal zich dus in 1653 bevonden hebben te Rotterdam ten huize van zijn vader in de Lombardstraat. Later is zij naar Den Haag overgebracht.

1) Notaris A. van Aller 18 Juni en 19 Juli 1653 en 28 Januari 1658.

Notaris Harmanus de Coninck te 's-Gravenhage, 6 Dec. 1656.

2) Oud-Holland 1912, blz. 126. Notaris Z. van der Brugge. Deel 28 no. 37. Bij David's dood waren „alle de schilderijen met d' heer Reynier van der Wolff in Compie bij den overleden in Italië gecoft” nog in het sterfhuis aanwezig.

3) Oud-Holland 1913, blz. 266.

Even vóór zijn dood, den 21^{sten} November 1656, teekent hij een kwitantie, waarbij hij al zijn goederen, juweelen, obligatiën en gelden van zijn vader terugontvangt en dezen bedankt voor de goede zorgen daarvoor gedragen. Een inventaris er van opge maakt ten sterfhuize te 's Gravenhage 19 December 1656 komt voor in het protocol van notaris Balthazar de Gruyter te Rotterdam¹⁾. Den 6^{en} December 1656 maakt hij „sieckelijck van lichaem te bedde leggende” zijn laatste beschikkingen voor notaris Harmanus de Coninck te 's-Gravenhage, waarbij o.a. aan de armen van de Fransche Kerk te Rotterdam 50 carolus gulden besproken worden.

Na zijn spoedig gevolgd overlijden²⁾ werd het lijk overgebracht naar het huis zijns vaders in de Lombardstraat te Rotterdam en van daar uit op Vrijdag 22 December ter aarde besteld in het naburige Schotsche kerkje. Zijn schilderijen zullen toen weldra te Amsterdam verkocht zijn. In zijn testament kwam namelijk de bepaling voor, dat de in zijn bezit zijnde „diverse konst van tref felijke vertrouwe schilders, soo schilderijen als teyckeningen niet en sullen mogen werden verkoft, dan ter gelegener tijt ende dat met advijs van uytstekende schilders, tsij tot Amsterdam of elders waar deselven best te bekomen soude sijn, wel verstaende ook dat de verkooping tot Amsterdam sal moeten geschieden”.

Dat de verkooping in 1659, toen vader Hendrik stierf, reeds had plaats gehad, blijkt wel uit diens boedelinventaris, waarin, zooals wij zagen, tal van uit David Becks boedel afkomstige schilderijen en teekeningen van zijne hand voorkomen, ook enkele bescheiden stukjes van andere Hollandsche meesters, een zeetje (van Porcellis), een banketje van Van der Vucht, door den vader ongetwijfeld uit den verkoop verworven. De kopstukken echter, de Italiaansche schilderijen, waren in rijkere handen overgegaan.

Dit was het einde van den merkwaardigen levensloop van een Rotterdamschen jongen uit de Lombardstraat. Een levensloop, kort maar schitterend, met een roem, die wel is waar voorbijging, maar tijdens zijn leven algemeen erkend werd.

Heel vroeg zich reeds oefenend in de teekenkunst — zijn boedelinventaris bevatte nog een „bundelken met teyckeningen en

1) Ingeschreven in genoemd protocol op 5 Mei 1657. Deel IX, laatste akte.

2) Het niet altijd betrouwbare schildersregister van Jan Sysmus (Oud-Holland 1890, blz. 6) stelt zijn overlijden in 1657 te Rotterdam.

sleghte brabbelingh in zijn jonckheyt gedaen —, bracht hij het zoo ver, dat Van Dijck hem als zijn leerling aannam, de koningin van Zweden hem tot haren kamerheer-hofschilder benoemde en de eerste vorsten van zijn tijd gaarne voor hem poseerden.

Als man van beschaafde manieren, als hoveling met verfijnde levensvormen schijnt hij zich volkomen thuis gevoeld te hebben in de sfeer, waarin hij zoo plotseling verplaatst werd. Hoe hij zijn uiterlijk verzorgde, blijkt wel uit het grappig groote aantal pomadedoozen, fleschjes en potjes met welriekende olie en zalf, geparfumeerde handschoenen en „vellekens”, die hij voor zijn toilet noodig had. Van zijn vader, den Franschen schoolmeester, zal hij zijn bedrevenheid in het Fransch, de hoogere omgangstaal, verkregen hebben, maar wie heeft hem geleerd zich zoo spoedig en zoo volkomen aan de hoflucht te gewennen? Het blijft een raadsel. Dan zijn plotseling en geheimzinnig einde op nauwelijks 35-jarigen leeftijd? Ook dat is nog een onopgelost vraagstuk. En ten slotte de totale ondergang van zijn schildersroem. Zijn naam zelfs is nauwelijks meer bekend en zijn oeuvre is grootendeels verloren gegaan. Om een schilderij van hem te zien, moet men naar Zweden trekken, daar zijn vaderland, voor zoover bekend, er geen enkel bezit; alleen bevindt zich in de kunstverzameling van de stad zijner inwoning een trouwens vrij onbeduidende teekening, voorstellende een waterput, met zijn handteekening er op, waarvan de echtheid evenwel verre van vast staat. Zoo weinig is „sijn werck aan de onsterfflyckheyt verbonden gebleven”.

BELASTING OP VOORNAMEN WENSCHELIJK.

Den 12 Maart 1819. Ik ondergeteekende Wolfgangus, Maria, Josephus, Joannes, Nepomucenus, Antonius, Apollinaris, Augustinus Schuberth, oud omtrent 39 jaren, geboren te Dusseldorf, wonende te Rotterdam, verklare afstand te doen van mijn vast domicilium en burgerlijke rechten hier ter stede en ten zelven einde metterwoon te vertrekken naar 's Hertogenbosch.

Register van verhuizing II no. 308.